

Lezing 'Dieren en wij – hun welzijn, onze ethiek'

Uitgesproken op 2 juni 2012 bij het PHV door [drs. Monique Janssens](#), auteur, ethicus en communicatieadviseur voor ethiek en MVO.

Ik mag jullie wakker schudden, als eerste spreker. Dat moet lukken, want niets is zo spannend als ethiek. Laten we eerst vaststellen wat ethiek is. Het is de filosofie van goed en kwaad, ofwel de morele filosofie. Dat betekent: goed nadenken over wat het goede is om te doen en wat het slechte is – de keuze tussen goed en kwaad.

Dilemma's

Goed doen is helemaal niet moeilijk. Een dier moet je goed verzorgen, dat weet iedereen. Maar het wordt spannend als je moet kiezen tussen goed zijn voor de een, of goed zijn voor de ander. Of misschien wel: goed zijn voor jezelf, of goed zijn voor een ander. Dan heb je een ethisch dilemma. Die zijn er in overvloed, ook als het om dieren gaat.

1. Veel mensen willen vlees eten, maar daarvoor moet je een dier dood maken.
2. Veel mensen willen het liefst hun geld in hun portemonnee houden, en dus goedkoop vlees eten, maar daarvoor moet je een dier goedkoop huisvesten en verzorgen, wat meestal niet prettig is voor het dier.
3. Veel mensen willen goed onderzoek naar remedies voor ziektes. Maar wetenschappers zeggen dat ze daarvoor dierproeven moeten doen.
4. Veel mensen willen met hun kinderen naar de dierentuin kunnen gaan, maar daarvoor moet je dieren opsluiten.
5. Veel mensen willen met hun kinderen naar het circus kunnen gaan, maar daarvoor moet je dieren trainen, opsluiten en meenemen op reis in kleine wagens.
6. In Spanje willen mensen naar het stierenvechten, maar daar moet je wel een stier voor offeren op een nogal gruwelijke manier.

Je kunt het daar heel goed over oneens zijn, en in de praktijk zijn we het ook vaak oneens.

En bij huisdieren?

Maar hoe zit het nou bij huisdieren? Wat doet een ethicus hier eigenlijk, bij een symposium over huisdieren? Want ik zei al: iedereen weet wel dat je goed voor je dieren moet zorgen.

[Voorlezen uit het boek ['Dieren en wij – hun welzijn, onze ethiek'](#). Een passage waaruit blijkt dat emotionele uitspraken onhandig zijn bij het maken van morele keuzes. Als ik en mijn

zoon het niet eens zijn over het nemen van een huisdier, kunnen we beiden zeggen: dat vind ik nu eenmaal, maar daar schieten we niets mee op. Argumenten kun je tegen elkaar afwegen.]

Het gaat in de ethiek dus om goed nadenken en redeneren over wat goed is om te doen, met argumenten, zodat je er met elkaar over kunt discussiëren, en er misschien samen uit kunt komen. Niet op je gevoel, want gevoel is voor iedereen anders. Je gebruikt natuurlijk wel je intuïtie om te signaleren dat er iets mis is. Maar om te beslissen gebruik je argumenten.

Bij ons thuis: een hond of ratjes?



Het beeld, hierboven, gaat over de huisdieren ik ooit in huis had. Drie damesratjes: Timmie, Pimmie en Keesje. Mijn zoon wilde huisdieren, en ik niet. Voor een hond of een kat zijn we te veel uithuizig. Bovendien vind ik het nogal vervelend om extra te moeten schoonmaken. Toch wilde ik dat mijn kind dieren zou leren kennen in zijn leven.

Wij hebben het opgelost door konijnen en knaagdieren op te vangen voor de Dierenbescherming. Dat wat goed te doen, je kon er af en toe een pauze van nemen, en je deed er nog een goed werk mee ook. Ideaal dus. Maar op den duur wilde onze zoon toch ook eens eigen dieren.

Hoe pak je nu een ethisch dilemma aan? Hoe komt je tot de moreel juiste beslissing? Er zijn heel veel filosofen die zich hierover gebogen hebben. En zoveel filosofen, zoveel ideeën. Want natuurlijk zijn ze het niet met elkaar eens. Een manier van kijken, die veel gebruikt wordt in de proefdierkunde, is die van Peter Singer, het utilisme. Een stroming die valt onder het consequentialisme, en die term is duidelijk: het gaat om de consequenties, ofwel de gevolgen van je handelen.

Utilisme

Het utilisme zegt, als ik het zo eenvoudig mogelijk uitleg: kijk naar al het welzijn van alle betrokkenen. Wat het meeste welzijn en het minste pijn en ellende oplevert, dat is het goede. Optellen en aftrekken dus. Je berekent als het ware wat de beste uitkomst is.

Dus je zet links: wat levert het op als ik een hond neem? En rechts: wat voor een ellende brengt het met zich mee? Wij dachten aan een hond uit het asiel.

NEMEN WE EEN HOND?

+	-
<ul style="list-style-type: none">- Geluk van zoon- Gezellig voor zoon en moeder- Hond uit asiel wordt gelukkig- Goede opvoeding met dieren	<ul style="list-style-type: none">- Hond is alleen als we weg zijn- Hond bijt spullen kapot- Overlast door blaffen mogelijk- Vaak uitlaten- Overlast in de wijk- Risico van bijten kleine kinderen- Kosten hondentraining- Dierenartskosten- Extra schoonmaken- Tijd voor verzorgen en opvoeden hond

We hebben een aantal positieve en negatieve gevolgen, maar we weten nog niet hoe zwaar die wegen. Daarbij maakt het uit om hoeveel personen of dieren het gaat, en hoe prettig of erg een gevolg voor die personen of dieren is.

Dit gaan we samen met de zaak inschatten, en zo komen we tot een totaaloverzicht. De negatieve gevolgen blijken in totaal groter dan de positieve. Daarom nemen we geen hond.

Ratjes vond hij ook leuke dieren. Die zijn gemakkelijker te verzorgen zijn, en kunnen een tamelijk goed leven hebben als groepje in een kooi, waar ze ook nog eens regelmatig uit mogen. Hoe ziet de afweging er dan uit?

NEMEN WE 3 RATJES?

+	-
<ul style="list-style-type: none">- Geluk van zoon- Gezellig voor zoon en moeder- 3 ratjes uit opvang gelukkig maken- Goede opvoeding met dieren	<ul style="list-style-type: none">- Dierenartskosten- Kooi schoonmaken- Tijd voor verzorgen- Stank

In dit geval woog het positieve zwaarder. We namen ratjes.

Wat is nu de moraal van dit verhaal: weeg heel goed af wat je doet op het gebied van welzijn als je een dier neemt. Je eigen welzijn, het welzijn van het dier, het welzijn van je omgeving, tot en met de wijk, de plaats, de samenleving. Kijk ook naar de gevolgen op lange termijn. Bijvoorbeeld: als het gaat over circussen, dan moet je ook meerekenen dat je

met een circus een samenleving stimuleert die dieren gebruikt voor het vermaak van de mensen!

Wees niet egoïstisch, maar doe goed. Als we dat allemaal doen, krijgen we echt een betere wereld. Denk ook aan andere dieren dan je eigen huisdier. Je kunt door je gedrag in de winkel aan te passen heel veel voor dieren doen, bijvoorbeeld vaker vegetarisch eten, of producten kopen met het Beter Leven Kenmerk van de Dieren bescherming (met 1, 2 of 3 sterren).

[Voorlezen: slot van [het boek 'Dieren en wij'](#).]